

633.812 : 631.5 (477.43 + 477.85)

ЗНАЧЕННЯ ЛАВАНДИ СПРАВЖНЬОЇ

Зелінська Н.М., аспірант

E-mail: natasha510@ukr.net

Подільський державний аграрно-технічний університет

Лаванда справжня (*Lavandula vera* DC) належить до родини губоцвітих (*Lamiaceae*). Батьківщина лаванди – Альпи. Дуже поширена в багатьох районах Малої Азії, Північної Африки, Близького Сходу. В Європі лаванду почали культивувати наприкінці XVI ст. промислові плантації почали закладати лише в 1929 р. в Криму, де нині найбільші її насадження.

Основними компонентами лавандової олії є ліналілацетат (30-56%), ліналоол (10-12%), а також гераніол, нерол, камфора тощо. Олію та продукти її переробки, застосовують у парфумерно-косметичній, харчовій, фармацевтичній, миловарній та інших галузях промисловості.

Хімічні речовини, що входять до складу ефірної олії, чинять виражену седативну (заспокійливу) дію на периферичні нервові закінчення (у тому числі і на нервову систему дихальних шляхів) і ЦНС. Супутні речовини обумовлюють дезінфікуючий і знеболюючий ефект, тому препарати лаванди часто призначають у випадку різних розладів травної системи, так званої «нервової природи». Лаванду часто вводять як компонент при складанні рослинних снодійних та заспокійливих зборів. Доречно зробити акцент на тому, що лаванда – одна з небагатьох рослин, що незамінна при лікуванні вегетативних розладів.

Лаванда надає неоціненну допомогу при лікуванні різних судинних захворювань мозку, сприяє нормалізації сну, а також бадьорить, усуваючи прояви «сонливості» і запаморочення, сприяє запобігання судом і спазмів, полегшує стан пацієнта після перенесеного інсульту.

В народній медицині лаванду застосовують при: порушенні травлення (відсутності апетиту, нудоті, діареї, метеоризмі, болях у верхній частині живота); розладах нервового характеру (головні болі, запаморочення, занепад сил, апоплексичний удар); загрозі інсульту (припливи крові до голови); паралітичних станах, у тому числі і після апоплексичного удару; болях в суглобах і м'язах; больовому синдромі ревматичного походження і подагрі; серцевій слабкості; захворюваннях печінки (жовтяниця, застій в системі ворітної вени тощо) і селезінки; для нормалізації сну (сонні подушки з лаванди, шишок хмелю і трави меліси).

Ефірне масло використовується для приготування «лавандового спирту», а також в якості растирки для полегшення суглобових, невралгічних і м'язових болів. Лавандова олія також застосовують у практиці аромамасажу і використовують для інгаляцій (випаровування в аромалампу). Ароматичні

інгаляції необхідно проводити для профілактики простудних захворювань. Лавандовий спирт – розчин ефірної олії лаванди в спирті (40% міцності). Використовувати засіб можна так само, як і лавандову олію – для розтирань. Настій приймають при порушеннях сну (безсоння, тяжкі сновидіння), головного болю, нервовому перезбудженні і стресових станах. Настій рекомендується при схильності до неврастенії і частих істеричних випадках, допоможе в лікуванні серцевих неврозів та ін.

Ефірне масло може викликати набряк і гіперемію при нанесенні на шкіру, тому, для визначення індивідуальної чутливості, краплю препарату необхідно нанести на внутрішню частину ліктьового згину і спостерігати за реакцією, що дозволить підібрати оптимальну дозу. Великі дози (більше 1 г) лавандового масла при внутрішньому прийомі можуть надавати зворотний очікуваному ефект, наприклад, розлад травлення (внаслідок подразнення слизової шлунка і кишечника), сплутаність свідомості, депресивні явища. Що стосується препаратів, приготовлених з використанням квіток лаванди, то їх можна приймати без всяких побоювань. І це не весь перелік використання цієї рослини.

Основні виробничі насадження лаванди справжньої донедавна були зосереджені виключно в Криму, зараз цю культуру вирощують на Півдні України та в Київській області. В Миколаївському Національному аграрному університеті, а також в інституті садівництва НААН України виконуються наукові дослідження з вивчення питань технології вирощування лаванди справжньої.

Наші дослідження виконуються в Подільському державному аграрно-технічному університеті. Дослідження передбачають вивчення способів і строків розмноження, схеми садіння і застосування біологічно активних препаратів для обприскування посівів.

Лаванда може розмножуватись насінням і вегетативно – живцями, поділом куща і відгалуженнями. У виробничих умовах її розмножують вегетативно. Щоб одержати садивний матеріал, восени з добре розвинених дозрілих пагонів 4-5 річних маточних кущів заготовляють живці (живці нарізають довжиною 8-10 см). Укорінюють у парниках. Оптимальний строк садіння саджанців на плантації – друга половина жовтня і листопад, але можна й у відлигу взимку, а також рано навесні.

Осінній строк посадки лаванди справжньої у наших дослідженнях виявився дещо менш ефективнішим, порівняно з весняним щодо укорінення та приживання рослин поділом куща. Відсоток перезимівлі рослин становить 97, тоді як садіння рано-навесні забезпечило 100% приживання рослин.

Насіння, висіяне в теплиці характеризувалось низькою схожістю 45-50%, тому вважаємо розмноження вегетативним способом більш ефективним, проте значно затратнішим.